

Vanhempainvastuu - Slovakia

Tämän sivun alkukielistä versiota [sk](#) on muutettu äskettäin. Päivitystä suomennetaan parhaillaan.

SISÄLLYSLUETTELO

- 1 Mitä lakitermi "lapsen huolto" käytännössä tarkoittaa? Mitä oikeuksia ja velvollisuuksia lapsen huoltajalla on?
- 2 Kuka lapsen huoltaja yleensä on?
- 3 Voidaanko lapselle määrätä muu huoltaja, jos lapsen vanhemmat eivät kykene tai ovat haluttomia toimimaan lapsensa huoltajina?
- 4 Kuinka huoltajuudesta päätetään silloin kun vanhemmat eroavat tai muuttavat erilleen?
- 5 Jos vanhemmat pääsevät sopimukseen lapsen huoltajuudesta, miten sopimus saadaan oikeudellisesti sitovaksi?
- 6 Jos vanhemmat eivät pääse yksimielisyyteen lapsen huoltajuudesta, mitä muita keinoja asian ratkaisemiseksi on tuomioistuinkäsittelyn lisäksi?
- 7 Jos vanhemmat vievät asian oikeuteen, mistä lapseen liittyvistä asioista tuomari voi päättää?
- 8 Jos tuomioistuin päättää, että huoltajuus kuuluu yksin toiselle vanhemmista, tarkoittaako tämä, että hän saa päättää kaikista lasta koskevista asioista kysymättä toiselta vanhemmalta?
- 9 Jos tuomioistuin päättää, että vanhemmilla on yhteishuoltajuus, mitä se käytännössä merkitsee?
- 10 Minkä tuomioistuimen tai viranomaisen puoleen tulee kääntyä, jos halutaan laittaa lapsen huoltoasia vireille? Mitä muodollisuuksia tähän liittyy ja mitkä asiakirjat hakemukseen tulee liittää?
- 11 Mitä menettelyä näissä asioissa sovelletaan? Onko kiireellisiä tilanteita varten erityistä menettelyä?
- 12 Myönnetäänkö oikeudenkäyntikuluihin oikeusapua?
- 13 Voiko lapsen huoltoa koskevaan päätökseen hakea muutosta?
- 14 Joissain tapauksissa lapsen huoltoa koskevan päätöksen täytäntöönpanoa täytyy hakea tuomioistuimelta tai toiselta viranomaiselta. Mitä menettelyä tällaisissa tapauksissa sovelletaan?
- 15 Millä tavoin tulee menetellä, jos halutaan, että toisen jäsenvaltion tuomioistuimen antama huoltajuuspäätös tunnustetaan ja pannaan täytäntöön tässä jäsenvaltiossa?
- 16 Minkä tuomioistuimen puoleen tulee tässä jäsenvaltiossa kääntyä, jos halutaan vastustaa sitä, että toisen jäsenvaltion tuomioistuimen antama huoltajuuspäätös tunnustetaan? Mitä menettelyä tällaisissa tapauksissa sovelletaan?
- 17 Mitä lakia tuomioistuin soveltaa lapsen huoltoa koskevassa oikeudenkäynnissä silloin kun lapsi tai osapuolet eivät asu tässä jäsenvaltiossa tai kun he ovat eri maiden kansalaisia?

1 Mitä lakitermi "lapsen huolto" käytännössä tarkoittaa? Mitä oikeuksia ja velvollisuuksia lapsen huoltajalla on?

Slovakian perhelain 36/2005 (jäljempänä "perhelaki") ja oikeuskäytännön mukaan vanhempainvastuuseen (vanhemmuuteen perustuvat oikeudet ja velvollisuudet) kuuluvat ennen muuta lapsen huoltajuus, elatusvelvollisuus ja edustaminen sekä lapsen omaisuuden hoito.

2 Kuka lapsen huoltaja yleensä on?

Vanhempainvastuu lasta kohtaan on kummallakin vanhemmalla yhdessä riippumatta siitä, onko lapsi syntynyt avioliitossa vai sen ulkopuolella tai asuvatko vanhemmat yhdessä vai eivät (ovatko he avioliitossa, asumuserossa vai eronneet).

Tuomioistuin voi ottaa vanhemmalta pois hänen vanhempainvastuunsa tai rajoittaa sitä, jos perhelain 38 §:n 4 momentissa vahvistetut lakisääteiset ehdot täyttyvät.

Tuomioistuin voi tunnustaa yli 16-vuotiaan alaikäisen vanhemman vanhempainvastuun alaikäisen lapsen yksinomaiseen huoltoon (*osobná starostlivosť*) perhelain 29 §:ssä määritellyin ehdoin.

3 Voidaanko lapselle määrätä muu huoltaja, jos lapsen vanhemmat eivät kykene tai ovat haluttomia toimimaan lapsensa huoltajina?

Kyllä. Jos alaikäisen lapsen kummallakaan vanhemmalla ei ole täyttä oikeustoimikelpoisuutta, jos heiltä on otettu pois vanhempainvastuu tai jos he ovat kuolleet, tuomioistuin määrää alaikäiselle lapselle sijaishuoltajan, joka huolehtii hänen kasvatuksestaan, toimii lapsen edustajana ja hoitaa hänen omaisuuttaan.

4 Kuinka huoltajuudesta päätetään silloin kun vanhemmat eroavat tai muuttavat erilleen?

Tuomioistuimen on päätettävä vanhempainvastuun jakamisesta ja hoitamisesta (myös siinä tapauksessa, että molemmat vanhemmat edelleen hoitavat vanhempainvastuuta yhdessä), tai se voi hyväksyä vanhempien välisen sopimuksen.

Perhelain 36 §:n 1 momentin mukaan alaikäisen lapsen vanhemmat, jotka eivät asu yhdessä, voivat milloin tahansa sopia järjestelystä vanhempainvastuunsa hoitamiseksi. Jos vanhemmat eivät pääse sopimukseen, tuomioistuin voi myös oma-aloitteisesti määrätä vanhempainvastuun toteuttamisesta, erityisesti päättämällä, kumman vanhemman huollettavaksi alaikäinen lapsi annetaan. Soveltuvin osin sovelletaan 24, 25 ja 26 §:ää.

5 Jos vanhemmat pääsevät sopimukseen lapsen huoltajuudesta, miten sopimus saadaan oikeudellisesti sitovaksi?

Vanhempainvastuuta koskevan sopimuksen on oltava tuomioistuimen hyväksymä.

6 Jos vanhemmat eivät pääse yksimielisyyteen lapsen huoltajuudesta, mitä muita keinoja asian ratkaisemiseksi on tuomioistuinkäsittelyn lisäksi?

Riita voidaan ratkaista tuomioistuimen ulkopuolella sovittelusta annetun lain 420/2004 mukaisesti. Kyseistä lakia sovelletaan muun muassa perheoikeudellisista suhteista johtuviin riitoihin. Sovittelu on tuomioistuimen ulkopuolinen järjestely, jossa osapuolet ratkaisevat sovittelijan avulla sopimussuhteesta tai muusta oikeudellisesta suhteesta syntyneen riidan. Sovittelun tuloksena syntynyt sopimus on tehtävä kirjallisena, ja se sitoo sovittelun osapuolia.

7 Jos vanhemmat vievät asian oikeuteen, mistä lapseen liittyvistä asioista tuomari voi päättää?

Tuomioistuin voi periaatteessa päättää mistä tahansa asiasta paitsi lapsen antamisesta jommankumman vanhemman yksinomaiseen huoltoon. Lapsi voidaan antaa jommankumman vanhemman yksinomaiseen huoltoon vain, jos toiselta vanhemmalta on otettu vanhempainvastuu pois. Käytännössä tuomioistuin päättää kuitenkin, kumpi vanhemmista huoltaa lasta, kuka häntä edustaa ja kuka hoitaa hänen omaisuuttaan. Tuomioistuin päättää myös, miten se vanhempi, jonka huollettavaksi lasta ei annettu, osallistuu hänen elatukseensa. Vaihtoehtoisesti tuomioistuin hyväksyy vanhempien sopimuksen elatusavun suuruudesta.

8 Jos tuomioistuin päättää, että huoltajuus kuuluu yksin toiselle vanhemmista, tarkoittaako tämä, että hän saa päättää kaikista lasta koskevista asioista kysymättä toiselta vanhemmalta?

Vanhempainvastuun käsitettä ei ole mahdollista siirtää Slovakian perheoikeuden asiayhteyteen yksiselitteisesti. Slovakian perheoikeus tuntee vanhemmuuteen perustuvien oikeuksien ja velvollisuuksien käsitteen. Ne kuuluvat molemmille vanhemmille yhdessä (toisin sanoen jommankumman vanhemman yksinomainen huoltajuus ei voi tulla kyseeseen, paitsi jos toinen vanhemmista kuolee, jos toisella vanhemmista ei ole täyttä oikeustoimikelpoisuutta tai jos toiselta vanhemmalta on otettu vanhempainvastuu pois). Tämä on pidettävä erillään lapsen antamisesta ns. yksinomaiseen huoltoon (*osobná starostlivosť*). Jos lapsi annetaan jommankumman vanhemman yksinomaiseen huoltoon, tämä voi päättää kaikista lasta koskevista juoksevista ja päivittäisistä asioista ilman toisen vanhemman suostumusta. Toisen vanhemman suostumus tarvitaan kuitenkin päätöksiin kaikista perusluonteisista asioista, joilla on tekemistä vanhempainvastuun hoitamisen kanssa (omaisuuden hoito, lapsen muutto ulkomaille, kansalaisuus, terveydenhuoltoon tarvittavat hyväksynnät ja valmistautuminen tulevaan ammattiin). Jos vanhemmat eivät pääse sopimukseen, tuomioistuin päättää asiasta jommankumman vanhemman pyynnöstä.

9 Jos tuomioistuin päättää, että vanhemmilla on yhteishuoltajuus, mitä se käytännössä merkitsee?

Tuomioistuin voi määrätä lapsen asumaan vuorotellen kummankin vanhemman luona, jos molemmat kykenevät huoltamaan lasta ja kumpikin on halukas toimimaan lapsen henkilökohtaisena huoltajana ja mikäli tämä on lapsen edun mukaista ja lapsen tarpeet voidaan näin tyydyttää paremmin. Jos ainakin toinen vanhemmista suostuu lapsen vuoroasumiseen, tuomioistuimen on määritettävä, onko vuoroasuminen lapsen edun mukaista.

Katso vastaukset edellisiin kysymyksiin, erityisesti kysymys 8.

10 Minkä tuomioistuimen tai viranomaisen puoleen tulee kääntyä, jos halutaan laittaa lapsen huoltoasia vireille? Mitä mahdollisuuksia tähän liittyy ja mitkä asiakirjat hakemukseen tulee liittää?

Vanhempainvastuuta koskevien hakemusten käsittelyyn on toimivaltainen piirituomioistuin (*okresný súd*), jonka toimivalta-alueella alaikäisellä lapsella on vakituinen asuinpaikka. Menettelyssä ei ole erityisiä mahdollisuuksia ole eikä asiakirjoja tarvitse liittää mukaan, koska tuomioistuin voi käynnistää tällaisen menettelyn myös omasta aloitteestaan. Asiakirjoja voidaan kuitenkin vaatia riippuen hakemuksen sisällöstä, tavallisesti ainakin lapsen syntymätodistus.

11 Mitä menettelyä näissä asioissa sovelletaan? Onko kiireellisiä tilanteita varten erityistä menettelyä?

Menettely on nopeutettu ja epämuodollisempi. On mahdollista määrätä välitoimi, jolla on kiireellisen menettelyn luonne.

12 Myönnetäänkö oikeudenkäyntikuluihin oikeusapua?

Kaikki vanhempainvastuuta koskevat menettelyt on vapautettu oikeudenkäyntimaksuista. Slovakian oikeusapujärjestelmä rajoittuu nykyisellään oikeudenkäyntimaksuista vapauttamiseen ja edustajan nimeämiseen maksutta. Koska vanhempainvastuuta koskevat menettelyt ovat luonteeltaan hakemusasioita, edustajaa käytetään vain harvoin. Jos henkilö täyttää lakisääteiset edellytykset oikeudenkäyntimaksuista vapauttamiselle, tuomioistuin voi harkintansa mukaan nimetä hänelle maksutta edustajan, myös lakimiehen, katsoessaan sen tarpeelliseksi asianosaisen etujen suojaamiseksi.

Tuomioistuin ohjaa asianosaisen, joka pyytää asianajajan nimeämistä ja täyttää edellytykset oikeudenkäyntimaksuista vapauttamiseksi, oikeusapukeskuksen (*Centrum právnej pomoci*) puoleen. Tuomioistuin antaa tästä mahdollisuudesta tiedon asianosaiselle. Tuomioistuin voi vapauttaa osapuolen oikeudenkäyntimaksuista kokonaan tai osittain, jos tämä on asianosaisen olosuhteiden vuoksi perusteltua, ellei ole kyse mielivaltaisesta tai selvästi tuloksettomasta oikeuksien vaatimisesta tai puolustamisesta. Ellei tuomioistuin päättä toisin, vapautus koskee koko menettelyä ja sitä sovelletaan takautuvasti. Ennen vapautuspäätöksen antamista suoritettuja maksuja ei kuitenkaan korvata.

Oikeusavun tarjoamisesta ja välittämisestä oikeusapukeskuksen kautta luonnollisille henkilöille, jotka varattomuuden vuoksi eivät voi hyödyntää lakipalveluja oikeuksiensa käyttämiseksi ja suojelemiseksi asianmukaisesti, ja tarjottavan oikeusavun laajuudesta säädetään laissa 327/2005 varattomien henkilöiden oikeusavusta.

13 Voiko lapsen huoltoa koskevaan päätökseen hakea muutosta?

Vanhempainvastuuta koskevaan päätökseen voi hakea muutosta.

14 Joissain tapauksissa lapsen huoltoa koskevan päätöksen täytäntöönpanoa täytyy hakea tuomioistuimelta tai toiselta viranomaiselta. Mitä menettelyä tällaisissa tapauksissa sovelletaan?

Päätöksen täytäntöönpanoa koskeva hakemus tehdään lapsen yleiselle tuomioistuimelle (*všeobecný súd*). Päätöksen täytäntöönpanossa noudatettavasta menettelystä säädetään siviiliprosessilaissa 99/1963.

Päätöksen täytäntöönpanoon sovelletaan tavanomaisia menettelyjä (päätöksen täytäntöönpano tuomioistuimen toimesta) lukuun ottamatta yksinomaista huoltajuutta koskevia päätöksiä (silloin kun lapsi on palautettava vanhemmalle, jolle yksinomainen huoltajuus päätöksen nojalla kuuluu). Näissä tapauksissa menettely on tiukempi (rahallinen sakko ja tarvittaessa poliisin tai muiden toimivaltaisten viranomaisten osallistuminen päätöksen täytäntöönpanoon).

15 Millä tavoin tulee menetellä, jos halutaan, että toisen jäsenvaltion tuomioistuimen antama huoltajuuspäätös tunnustetaan ja pannaan täytäntöön tässä jäsenvaltiossa?

Toisen jäsenvaltion tuomioistuimen tekemät vanhempainvastuuta koskevat päätökset tunnustetaan ja pannaan täytäntöön Slovakiassa tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoa ja vanhempainvastuuta koskevissa asioissa 27. marraskuuta 2003 annetun neuvoston päätöksen (EY) N:o 2201/2003 mukaisesti ilman erillistä menettelyä (21 artiklan 1 kohta), ts. ilman että päätöstä tarvitsee julistaa täytäntöönpanokelpoiseksi.

Osapuoli voi kuitenkin hakea toisessa jäsenvaltiossa tehdyn vanhempainvastuuta koskevan päätöksen julistamista täytäntöönpanokelpoiseksi, jolloin sovelletaan asetuksen III luvun 2 jakson säännöksiä.

Hakemus tehdään piirituomioistuimelle, jonka toimivalta-alueella lapsella on vakituinen asuinpaikka tai – jos vakituista asuinpaikkaa ei ole – jonka toimivalta-alueella hän oleskelee. Jos tällaista tuomioistuinta ei ole, toimivaltainen on Bratislava I:n piirituomioistuin.

Päätöksen tunnustamista tai täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskevaan hakemukseen on liitettävä vanhempainvastuuta koskevan päätöksen toisinto, joka täyttää sen aitouden toteamiseksi tarvittavat vaatimukset, sekä tätä päätöstä koskeva todistus, jonka antaa osapuolen pyynnöstä alunperin toimivaltainen tuomioistuin eli tuomioistuin, joka teki vanhempainvastuuta koskevan päätöksen.

16 Minkä tuomioistuimen puoleen tulee tässä jäsenvaltiossa kääntyä, jos halutaan vastustaa sitä, että toisen jäsenvaltion tuomioistuimen antama huoltajuspäätös tunnustetaan? Mitä menettelyä tällaisissa tapauksissa sovelletaan?

Muutosta haetaan aina alkuperäisen päätöksen tehneeltä piirituomioistuimelta (*okresný súd*), mutta muutoksenhaun ratkaisee alueoikeus (*krajský súd*). Vanhempainvastuuta koskevan päätöksen tunnustamisesta tehdystä muutoksenhausta päätettäessä sovelletaan siviiliprosessilakia.

17 Mitä lakia tuomioistuin soveltaa lapsen huoltoa koskevassa oikeudenkäynnissä silloin kun lapsi tai osapuolet eivät asu tässä jäsenvaltiossa tai kun he ovat eri maiden kansalaisia?

Vanhempainvastuuta koskevissa menettelyissä slovakialaiset tuomioistuimet tekevät ratkaisun vain, jos lapsen vakituinen asuinpaikka on Slovakiassa. Jos lapsi ei oleskele Slovakiassa, mutta hänellä on siellä vakituinen asuinpaikka, tai jos vanhemmat eivät asu Slovakiassa tai jos heillä on eri kansalaisuus, Slovakian lainsäädäntöä sovelletaan toimivallasta, sovellettavasta laista, tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta sekä yhteistyöstä vanhempainvastuuseen ja lasten suojeluun liittyvissä asioissa tehdyn Haagin yleissopimuksen (viite 344/2002) mukaisesti (yleissopimuksen III luku).

Kansainvälistä yksityis- ja prosessioikeutta koskevan lain 97/1963 mukaan vanhempien ja lasten välisiin suhteisiin, mukaan lukien vanhempainvastuun alkaminen ja päättyminen, sovelletaan sen maan lakia, jonka alueella lapsella on vakituinen asuinpaikka. Poikkeustapauksissa tuomioistuin voi ottaa huomioon sellaisen toisen maan lainsäädännön, jolla on olennainen yhteys asiaan, jos lapsen henkilön tai omaisuuden suojelu sitä edellyttää. Lapsen vakituisen asuinpaikan maassa syntynyt vanhempainvastuu säilyy, vaikka lapsen vakituinen asuinpaikka muuttuisi. Jos toisella vanhemmista ei ole Slovakian lainsäädännössä tunnustettua vanhempainvastuuta, se on hänellä siitä lähtien, kun Slovakiasta tulee lapsen vakituinen asuinpaikka. Vanhempainvastuun käyttöön sovelletaan sen valtion lakia, jossa lapsella on vakituinen asuinpaikka.

Kansainvälistä yksityis- ja prosessioikeutta koskevan lain säännöksiä sovelletaan sillä edellytyksellä, ettei sovelleta kansainvälistä sopimusta tai että kansainvälinen sopimus ei sisällä liittymäperusteita sovellettavan lain määrittämiseksi.

Vuoden 1996 Haagin yleissopimuksen lisäksi Slovakiaa sitovat Slovakian ja yksittäisten valtioiden kahdenväliset sopimukset, jotka sisältävät määräyksiä sovellettavasta laista ja joita näin ollen sovelletaan vanhempainvastuuta koskevissa menettelyissä ensisijaisina kansainvälistä yksityis- ja prosessioikeutta koskevan lain säännöksiin nähden.

Bulgaria: Tšekkoslovakian sosialistisen tasavallan ja Bulgarian kansantasavallan sopimus oikeusavusta ja oikeussuhteista siviili-, perhe- ja rikosoikeudellisissa asioissa (Sofia, 25.11.1976, asetus 3/1978)

Kroatia, Slovenia: Tšekkoslovakian sosialistisen tasavallan ja Jugoslavian sosialistisen liittotasavallan sopimus oikeussuhteista siviili-, perhe- ja rikosoikeudellisissa asioissa (Belgrad, 20.1.1964, asetus 207/1964)

Unkari: Tšekkoslovakian sosialistisen tasavallan ja Unkarin kansantasavallan sopimus oikeusavusta ja oikeussuhteista siviili-, perhe- ja rikosoikeudellisissa asioissa (Bratislava, 28.3.1989, asetus 63/1990)

Puola: Tšekkoslovakian sosialistisen tasavallan ja Puolan kansantasavallan sopimus oikeusavusta ja oikeussuhteista siviili-, perhe-, työ- ja rikosoikeudellisissa asioissa (Varsova, 21.12.1987, asetus 42/1989)

Romania: Tšekkoslovakian sosialistisen tasavallan ja Romanian kansantasavallan sopimus oikeusavusta siviili-, perhe- ja rikosoikeudellisissa asioissa (Praha, 25.10.1958, asetus 31/1959).

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät Euroopan oikeudellisen verkoston kansalliset yhteysviranomaiset. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Komissio tai Euroopan oikeudellinen verkosto eivät ole vastuussa tiedoista, joita esitetään tai joihin viitataan tällä sivustolla. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.

Päivitetty viimeksi: 14/01/2019